16. Äksi.

1. Asend.

Äksi (saksa keeles *Ecks*) **kihelkond** asub Põhja-Tartumaa keskosas, umbes 17 km otsejoones Tartu linnast (kirikuteed kaudu 19.2 km; kiriku geograafilised koordinaadid 58° 31′ 47″ põhjalaiust ja 26° 38′ 41″ ida pool Greenwichist). Kihelkond piirdub idast M.-Magdaleena, kirdest — Palamuse, põhjast — Laiuse, läänest — Kursi ja lõunast — Puhja, Nõo ja Tartu-Maarja kihelkonnaga. Kuulub P.-Tartumaa koolinõuniku jaoskonda, Tartu-Võru Rahukogu 4. (Raadi v.), 6. (Elistvere, Laeva, Vesneri, Saadjärve ja Sootaga vald) ja Jõgeva (Kaarepere ja Kudina valla osa) rahukohtuniku jaoskonda, Tartu maakonna politsei 1. (Raadi ja Vesneri valla osad) ja 4. (Elistvere, Kaarepere, Kudina, Laeva, Saadjärve, Sootaga vald) jaoskonda, ev.-lut. usu kogudusena Tartu praostkonda ja Lähte apostl.-õigeusu kogudusena Tartu praostkonda.

2. Arvustik.

Pindala 1-verstalise kaardi järele 407.6 km², sellest vete all 11.6 km² (3.1%). Suurim pikkus loodest kagusse üle Visusi ja Saadjärve Lubja taluni 32.4 km, laius Emajõest kihelkonna edelanurgas üle kiriku Elistveresse 27.6 km, piiri pikkus 118.1 km. **Valdadest** kuuluvad siia: Saadjärve (8320.8 ha), Sootaga (12 338.3 ha), Elistvere (12 049.9 ha) ja Laeva (14 643.2 ha) ning osa Kaarepere, Raadi, Vesneri ja Kudina vallast. Kaarepere vt. Palamuse, Raadi ja Vesneri vt. Tartu-Maarja ning Kudina vt. Maarja-Magdaleena kihelkond. **Elanikkude arv** vallaraamatute järgi (1922. a.): Elistvere vald: eestikeelseid 1931 (mehi 906, naisi 1025), venekeelseid 375 (mehi 186, naisi 189), muukeelseid 1 (mehi 1), kokku 2307 (m. 1093, n. 1214); Laeva vallas: eestikeelseid 1544 (m. 697, n. 847), venekeelseid 18 (m. 14, n. 4), muukeelseid 3 (mehi 2, n. 1), kokku 1565 (m. 713, n. 852); Saadjärve vallas: eestikeelseid 2010 (m. 974,